

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดนซึ่งบรรดาประเทศต่างๆในโลกได้แข่งขันในการพัฒนาประเทศของตนอย่างรอบด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ-สังคม วัฒนธรรมเพื่อให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาประเทศชาติไปสู่ความเจริญก้าวหน้าได้นั้นก็คือ การพัฒนาคนในชาติให้มีความรู้สร้างคนภายในประเทศให้กลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพอย่างสมบูรณ์แบบสามารถสนองต่อความต้องการของสังคมเพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวระยะตั้งแต่ปี ค.ศ.2001-2020 ที่ได้กำหนดไว้ว่า “ต้องทำให้ประเทศลาวหลุดพ้นจากสภาพด้อยการพัฒนา เศรษฐกิจสังคมได้รับการพัฒนาและปรับเปลี่ยนใหม่จากระดับที่แตกต่างกับสภาพปัจจุบัน...” (พรรคประชาชนปฏิวัติลาว, 1996) เพื่อสนองต่อแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติลาว แผนการศึกษาที่มีแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการศึกษาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001-2020 เพื่อเป็นทิศทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาลาว โดยมุ่งเน้นให้การศึกษาลาวมีคุณภาพใกล้เคียงกับมาตรฐานการศึกษาของสากลทีละก้าวสร้างคนลาวให้กลายเป็นพลเมืองดี มีจิตใ้รักชาติ มีวิสัยทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความสำนึกในกฎหมาย มีระเบียบวินัย มีความขยันในการทำงาน มีสุขภาพแข็งแรง การพัฒนาการศึกษาต้องรับประกันให้คนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต(แผนยุทธศาสตร์การศึกษา 2001-2020 ของ สปป. ลาว)

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยพัฒนาสังคมหรือชาติให้เจริญรุ่งเรืองทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมเพราะชาติที่เจริญหรือได้รับการพัฒนาแล้วล้วนแต่เป็นชาติที่ประชาชน มีคุณภาพ และคุณภาพของคนเป็นผลมาจากการศึกษาอบรม (อุทัย บุญประเสริฐ,2531) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติลาว มีคุณภาพใกล้เคียงกับมาตรฐานการศึกษาของสากลทีละก้าว นั้น กระทรวงศึกษาธิการแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) ได้ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการสร้างเด็กในโรงเรียนสามัญว่าจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาเด็กให้บรรลุจุดหมายใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านคุณสมบัติศึกษา 2) ด้านปัญญาศึกษา 3) ด้านแรงงานศึกษา 4) ด้านพลศึกษา 5) ด้านศิลปะศึกษา หมายความว่า มุ่งสร้างเด็กให้เป็นคนที่มีสติปัญญา มีความรู้

ความสามารถ มีคุณธรรม รู้รักประเทศชาติ รักการออกแรงงาน รักความงาม และมีความเจริญทางด้านร่างกายและจิตใจ (กระทรวงศึกษาธิการ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 1991)

การจัดการศึกษาขั้นประถมเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นการศึกษาภาคบังคับของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ระบุไว้ว่า ประชาชนลาวที่มีอายุ 6 ปี ต้องได้เข้าเรียน และเรียนจบ ภาคประถมแบบบังคับ (ป.5) เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานและให้มีสภาพคงอ่านออกเขียนได้มีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนในฐานะพลเมืองดีของสังคมลาว (กระทรวงศึกษาธิการ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 1996)

กฎหมายการศึกษาของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในหมวดที่ 2 มาตรา 8 ก็ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของสายสามัญ ซึ่งมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็น และเป็นการศึกษาภาคบังคับโดยไม่ต้องเสียค่าเรียนสำหรับประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป ประถมศึกษามีกำหนดเวลาเรียน 5 ปี รัฐบาลมีหน้าที่ออกมาตรการที่เหมาะสม เพื่อรับประกันให้ พลเมืองลาวที่อยู่ในวัยเรียน มีโอกาสเข้าเรียน อำนวยการปกครอง พ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นผู้รับประกันให้เด็กที่อยู่ในวัยเรียน ได้รับการศึกษาภาคบังคับ (กระทรวงศึกษาธิการ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2002)

ในปี ค.ศ. 1996 รัฐบาลแห่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ร่วมมือกับองค์การ จัดตั้งสากลหลายองค์การ และได้ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Education Development Project) ซึ่งประกอบมี 4 โครงการย่อย คือ โครงการย่อยที่ 1 โครงการพัฒนาหลักสูตรและการสอน (Curriculum Development and Pedacogy Support) โครงการย่อยที่ 2 โครงการก่อสร้างพื้นฐานสำหรับโรงเรียน (School Infrastructure) โครงการที่ 3 โครงการวางแผน กำกับติดตาม และ ประเมินผล (Sector Planning Monitoring and Evaluation) และโครงการที่ 4 โครงการปกครองและคุ้มครองการศึกษา (Education Administration and Management) ในโครงการที่ 4 คือ โครงการปกครองและคุ้มครองการศึกษานี้ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของกรมจัดตั้งและพนักงาน กระทรวงศึกษาธิการแห่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเป้าประสงค์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้บริหารการศึกษาในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับโรงเรียน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ ทั้งสามด้านที่สำคัญ เช่น ด้านที่ 1 สร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการ คุ้มครอง โรงเรียน การนำหลักสูตรไปใช้ และเข้าใจความเป็นธรรมชาติของนักเรียน ด้านที่ 2 สร้างความชำนาญหรือทักษะในการคุ้มครองโรงเรียน เช่น ความชำนาญในการวางแผนคุ้มครองโรงเรียน การตัดสินใจ การกำกับติดตามนิเทศครู การประสานงานและอื่นๆ ด้านที่ 3 สร้างคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยของผู้อำนวยการโรงเรียน เช่น เป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมีความอดกลั้นและมีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนให้

แก่นักเรียนเพื่อให้ผู้อำนวยการมีประสิทธิภาพทั้ง 3 ด้าน โครงการปกครองและคุ้มครองการศึกษาจึงจัดให้มีการฝึกอบรม ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โครงการนี้ได้ปฏิบัติในปี ค.ศ. 1996 และ 1997 และพร้อมกับการปฏิบัติโครงการที่กล่าวมาข้างต้นนั้นรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็ได้ออกข้อตกลง ว่าด้วยการสร้างตั้งระบบการศึกษานิตยสาขาสามัญศึกษาขึ้นในทั่วประเทศ เพื่อนำความช่วยเหลือและส่งเสริมครูอาจารย์อยู่ในโรงเรียนสามัญชั้นต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่วิชาเฉพาะประจำวันของ ผู้อำนวยการและครูผู้สอนและกระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนให้สร้างนวัตกรรมทางด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลประโยชน์ของนักเรียนและของการศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยทำให้การนิตยสาขานี้ในโรงเรียนได้เข้ามามีบทบาทในโรงเรียนประถมเป็นอย่างมากในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาให้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรได้นั้น ย่อมต้องมีกระบวนการบริหารในหน่วยงานระดับต่างๆตั้งแต่ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารในระดับโรงเรียนถือว่าเป็นหน่วยปฏิบัติการโดยตรง ดำเนินการโดยใช้กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิตยการศึกษา ทั้งสามกระบวนการนี้ จะต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกัน จึงส่งผลให้การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรได้ (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2530) การนิตยการศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะช่วยโรงเรียนให้เข้มแข็งและมีคุณภาพและประสบ ความสำเร็จทั้งในเรื่องการบริหารและการเรียนการสอนโดยการนิตยการศึกษาเป็นงานที่มีวัตถุประสงค์ที่จะรักษาหรือเปลี่ยนแปลงการบริหารโรงเรียน เพื่อให้เป็นผลโดยตรงต่อ ผู้เรียนโดยผ่านทางบุคคลและสิ่งของอื่นๆดังนั้นผู้บริหารยุคใหม่จะต้องเป็นผู้บริหารที่มีความเข้มแข็งในงานวิชาการเป็นผู้บริหารที่มีลักษณะเชิงมโนคติ (Conceptual Skill) สูงสามารถมองภาพรวมขององค์กร (โรงเรียน) ได้อย่างชัดเจน มีความเป็นผู้นำในเชิงรุก (Proactive Leadership) ที่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในโรงเรียนได้อย่างท้าทายนั้นคือจะต้องเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership) (เสาวณี ตรีพุทธรัตน์, 2546) กระบวนทัศน์ใหม่ของการนิตยภายใน โรงเรียน คือ ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ของครูที่มุ่งเน้นส่งเสริมการเรียนรู้ของครูให้เรียนรู้เทคนิคและวิธีการใหม่ๆจากห้องเรียนของตนเอง เพื่อปรับปรุงคุณภาพการสอนในขณะที่ปฏิบัติงานประจำวันของครู จากเพื่อนครู ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียนของตน (วิโรจน์ สารรัตน์, 2544) ครูในโรงเรียนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งในปัจจุบันครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในการปฏิบัติ หน้าที่ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอน และวิธีที่จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้คือ การนิตยภายในโรงเรียน ดังนั้นการนิตยภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเพราะจะก่อให้เกิดผลดีหลายประการ

คือ 1) การนิเทศบุคลากรในโรงเรียนเองนั้น ผู้นิเทศเป็นผู้ใกล้ชิดกับปัญหาที่มีอยู่ในโรงเรียน ย่อมมีความรู้ในการแก้ปัญหาได้ดี และสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดกว่าการนิเทศจากบุคคลภายนอก 2) ผู้บริหารโรงเรียนมีความคุ้นเคยกับครูอยู่แล้ว ทำให้บรรยากาศในการนิเทศเป็นกันเองโดยไม่ต้องเสียเวลาในการสร้างความคุ้นเคยเหมือนกับศึกษานิเทศก์ 3) ผู้นิเทศภายในโรงเรียนสามารถติดตามผลการปฏิบัติงานหรือผลการนิเทศได้ตลอดเวลาเพราะใกล้ชิดกันและสามารถทำให้งานดำเนินไปถึงจุดหมายโดยไม่ขาดความต่อเนื่อง 4) ธรรมชาติของการปฏิบัติงาน มักจะพบปัญหาที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพของงานครู นักเรียน มีพื้นที่แตกต่างกัน การป้องกันหรือการลดปัญหาให้น้อยลงนั้นผู้บริหารและครูในโรงเรียนจำเป็นต้องนิเทศให้มีการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น 5) บุคลากรในโรงเรียนมีภารกิจมากทำให้ไม่เสียเวลาที่จะติดตามความเปลี่ยนแปลงทางสังคม วิชาการและเทคโนโลยีที่วิวัฒนาการอยู่เสมอ การนิเทศภายในช่วยบุคลากรได้รับการพัฒนาให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 6) ศึกษานิเทศก์โดยตำแหน่งมีจำนวนจำกัด จึงไม่สนองความต้องการในการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนต่างๆ ได้ทั่วถึง ทั้งการนิเทศมี ข้อจำกัดหลายประการ เช่น งบประมาณ การเดินทางที่ห่างไกล จำนวนโรงเรียน จำนวนครู และศึกษานิเทศก์ที่ไม่สมดุลย์กับการนิเทศภายใน จะเป็นการช่วยเสริมกำลังของศึกษานิเทศก์อีกทางหนึ่ง 7) ในสภาพปัจจุบัน ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถเพียงพอและบางคนมีความชำนาญในเฉพาะสาขาวิชาชีพด้วย จึงสมควรใช้ทรัพยากรในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยังเป็นการสร้างสัมพันธภาพแก่กันและกันอีกด้วย 8) เน้นการสอดคล้องกับปรัชญา หลักการ และวิธีการของการนำหลักการนิเทศสมัยใหม่ ซึ่งการนิเทศสมัยใหม่จะเกิดขึ้นโดยความร่วมมือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่จะมีคนชี้แนะให้ทำงานอยู่ตลอดเวลา

สำนักงานสถานศึกษาอำเภอโพธิ์ทองเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีโรงเรียนประถมทั้งหมด 35 โรงเรียนรวมมี 6 กลุ่มโรงเรียนประถมมีนักเรียนประถมในปีการศึกษา 2548 จำนวน 9438 คน จำนวนครูสังกัดในโรงเรียนประถม จำนวน 364 คน อัตราส่วนจำนวนครูต่อนักเรียน เท่ากับ 1:26 คน (สำนักงานสถานศึกษาอำเภอโพธิ์ทอง, 2005) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยจากโรงเรียนประถมศึกษาทั้งหมดภายในอำเภอโพธิ์ทอง แต่ในสภาพความเป็นจริงมีหลายโรงเรียนที่ครูผู้สอนไม่เพียงพอคือ 1)โรงเรียนประถมโพธิ์สรวาด 2)โรงเรียนประถมสะก้า 3)โรงเรียนประถมโพธิ์สะหว่าง 4)โรงเรียนประตมนาโพ 5)ประถมสมบูรณ์ยอดแจ้ง 6)โรงเรียนประตมนาเลา 7) โรงเรียนประถมหนองนาก 8)โรงเรียนประถมโพธิ์คำเหนือ 9)โรงเรียนประถมโพธิ์ชัย 10)โรงเรียนประถมดานม่วง คิดเป็น 28.57 เปอร์เซ็นต์ (สถิติครูผู้สอนปี 2005) ดังนั้นเมื่อมองจากปรากฏการณ์เป็นจริงที่เกิดขึ้น ถึงแม้ว่าค่าเฉลี่ยของอำเภอโพธิ์ทองจะสูงกว่าประเทศ แต่ในการปฏิบัติจริงกลับกลายเป็นว่ามีโรงเรียนจำนวนมากที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าของประเทศ ดังนั้นจึงพบว่าในอำเภอโพธิ์ทองมีปัญหา ซึ่งตามเกณฑ์มาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา

แห่งชาติจะเป็นสัดส่วนครูต่อนักเรียน 1: 35 คน ในปัจจุบันการจัดการศึกษาของสำนักงานสถานศึกษาอำเภอโพธิ์ทองยังประสบปัญหาต่างๆในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือการนิเทศภายนอกมีข้อจำกัดเรื่องอัตรากำลังของผู้นิเทศและงบประมาณ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบางกลุ่มประสบการณืได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์กำหนด เมื่อพิจารณาถึง การตกซ้ำชั้นของ นักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-5 ประมาณร้อยละ 7.82 โดยเฉพาะนักเรียนที่สอบจบชั้นประถมปีที่ 5 ปีการศึกษา 2547 ทั่วอำเภอได้เพียงร้อยละ 81.17เท่านั้น ปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุมาจากกระบวนการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนขาดประสิทธิภาพนั่นเอง

ดังนั้นการพัฒนากระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อเนื่องถึงประสิทธิภาพของโรงเรียนและนักเรียน ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานสถานศึกษาอำเภอโพธิ์ทอง มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาส่งเสริมการเรียนการสอนตลอดการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปกำหนดนโยบาย และวางแผน ปรับปรุง ส่งเสริม พัฒนาการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมที่สังกัดสำนักงานสถานศึกษาประจำอำเภอโพธิ์ทองให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานสถานศึกษาอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดเวียงจันทน์

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานสถานศึกษาอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดเวียงจันทน์ โดยศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศตามขั้นตอนดังนี้การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ

2. กลุ่มเป้าหมาย/ประชากร

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยระยะแรกคือผู้อำนวยการ โรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนในช่วงชั้นที่หนึ่ง (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่สอง (ป.4-ป.5) ที่สังกัดในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่อย่างละหนึ่งโรงเรียนรวม 12 คน โดยชื่อของโรงเรียนที่ใช้ในการศึกษารายกรณีผู้วิจัยได้ขออนุญาตจากผู้บริหารแล้ว ดังนั้นในการศึกษาค้นครั้งนี้ชื่อโรงเรียนที่ปรากฏจึงเป็นชื่อจริงทั้ง 3 โรงเรียน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดเวียงจันทน์ ในปีการศึกษา 2548 จำนวน 35 โรงเรียน เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 35 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 35 คน และครูผู้สอนจำนวน 294 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 364 คน

1.4 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายหลัก อันได้แก่นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจุดหมายของหลักสูตร

2. กระบวนการนิเทศ หมายถึง แบบแผนของการนิเทศที่ลำดับขั้นตอนไว้ต่อเนื่องอย่างมีระเบียบ และแบบแผนนั้นจะต้องเป็นแบบแผนที่ดี มีลำดับขั้นตอนขั้นตอนในการดำเนินงานไว้ อย่างชัดเจนประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การปฏิบัติกรนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ

2.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานจริงสิ่งที่เป็นปัญหาและมีความต้องการในการดำเนินการนิเทศเพื่อแก้ไขปัญหานั้น

2.2 การวางแผนการนิเทศ หมายถึง การกำหนดขั้นตอนกิจกรรมรายละเอียด ในการปฏิบัติกรนิเทศตลอดถึงระยะเวลาและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ

2.3 การปฏิบัติกรนิเทศ หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้นิเทศจะต้องนำหลักการนิเทศ เทคนิค ทักษะ และเครื่องมือ นิเทศไปใช้ให้เหมาะกับสถานการณ์และบุคลากรผู้รับการนิเทศ

2.4 การประเมินผลการนิเทศ หมายถึง การตรวจสอบความสำเร็จของการนิเทศกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ตลอดถึงการเขียนสรุปรายงานต่อผู้บังคับบัญชา

3. สภาพปัจจุบัน (Current Situation) หมายถึง สภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศที่มีแบบแผนขั้นตอนของการนิเทศ

4. ปัญหา หมายถึง (Problems) หมายถึงสิ่งที่ต้องพิจารณาแก้ไขหรืออุปสรรคที่เกิดจากผลกระทบของการดำเนินการนิเทศที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

5. ความต้องการการนิเทศ หมายถึง ความพึงประสงค์บางสิ่งบางอย่างที่จำเป็นต้องได้รับการตอบสนอง เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน

6. ผู้นิเทศ หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือครูผู้ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าโรงเรียน ให้ทำหน้าที่ผู้ให้การนิเทศแก่ครูผู้สอน

7. ผู้บริหารนิเทศ หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งครูผู้สอนที่ได้รับการแนะนำช่วยเหลือจากผู้นิเทศ
8. ผู้อำนวยการโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานสถานศึกษาประจำอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดเวียงจันทน์
9. รองผู้อำนวยการโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นรองหัวหน้าโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานสถานศึกษาประจำอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดเวียงจันทน์
10. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูผู้สอนประจำชั้น ประจำวิชาในโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานสถานศึกษาประจำอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดเวียงจันทน์
11. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่ได้จัดการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 5 สังกัดสำนักงานสถานศึกษาอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดเวียงจันทน์ ปีการศึกษา 2548 จำนวนทั้งสิ้น 35 โรงเรียน
12. สำนักงานสถานศึกษาอำเภอโพธิ์ทอง หมายถึง สำนักงานสถานศึกษาที่ได้ดำเนินการบริหารจัดการระบบการศึกษาในชั้นประถมศึกษาทั้งหมดทั่วทั้งอำเภอ
13. จังหวัดเวียงจันทน์ หมายถึง สถานศึกษาที่ได้ดำเนินการบริหารจัดการระบบ การศึกษาในสายสามัญทั้งหมดทั่วทั้งจังหวัดของประเทศลาว
14. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หมายถึง ชื่อเฉพาะที่ใช้ในทางราชการของประเทศลาวในปัจจุบัน
15. ข้าราชการครู หมายถึง บุคลากรทางการศึกษารวมทั้งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และครูผู้สอนที่สังกัดภายในสถานศึกษาประจำอำเภอโพธิ์ทอง
16. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียนประถมที่สังกัดสำนักงานสถานศึกษาประจำอำเภอโพธิ์ทอง
17. โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนประถมสังกัดสำนักงานสถานศึกษาประจำอำเภอโพธิ์ทองที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน
18. โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนประถมสังกัดสำนักงานสถานศึกษาประจำอำเภอโพธิ์ทองที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 คน ถึง 600 คน
19. โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนประถมสังกัดสำนักงานสถานศึกษาประจำอำเภอโพธิ์ทองที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 601 คน ขึ้นไป